

Beste Statenlid,

Conform de afspraak, gemaakt tijdens de commissievergadering Cultuur en Samenleving van 11 maart, vond op 15 april het rondetafelgesprek *Hoes veur 't Limburgs* plaats. In dit gesprek informeerde Limburgse taalorganisaties *Levende talen Limburgs*, *Raad veur 't Limburgs*, *Veldeke Limburg en Cubiss* de fracties *D66*, *Fractie Palmen*, *PVV*, *Lokaal-Limburg*, *VVD*, *GroenLinks*, *50Plus*, *CDA* en *SP* over hun visie op de toekomst van de Limburgse taal en de meerwaarde van een *Hoes veur 't Limburgs*.

Naar aanleiding van dit gesprek doen wij u in de bijlage de eerder verstuurde notitie *Hoes veur 't Limburgs* en de onderlegger *Hoes veur 't Limburgs* toekomen. De onderlegger vormt een aanvulling op de notitie waarin de Limburgse taalorganisaties aan de hand van casussen de meerwaarde van een *Hoes veur 't Limburgs* concretiseren.

Met culturele groet,

Zef Mertens

adviseur (Limburgse) taal & letteren

zefmertens@hklimburg.nl

0475 399 297

06 1472 0952

www.hklimburg.nl

't Hoes veur 't Limburgs

Notitie voor Statenleden

maart 2022

Samenvatting

Diverse organisaties in het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijke veld, de Provincie Limburg en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben met de ondertekening van het **Convenant Limburgse taal**¹ op 9 november 2019 een **gezamenlijke ambitie** voor de toekomst met betrekking tot de Limburgse taal kenbaar gemaakt. De partijen beloofden **zich in te spannen en samen te werken** om het Limburgs als regionale taal in Nederland te **behouden**, het **gebruik** ervan te **bevorderen** en om de positie van het Limburgs te **verstevigen** in diverse domeinen van de Limburgse samenleving. Ook een aantal maatschappelijke organisaties en onderwijs- en taalorganisaties uit Limburg gaven daar door het zetten van hun handtekening aan dat zij de komende jaren met het Limburgs aan de slag willen.

Om daadwerkelijk handen en voeten te kunnen geven aan de gezamenlijk geformuleerde ambities^{2,3,4} door het veld bovenop het **huidige in grote getale aanwezige vrijwilligerswerk** is een **professionaliseringslag** nodig. Deze gezamenlijk geformuleerde ambitie kan alleen worden vormgegeven in de vorm van een organisatie zoals deze voorligt in deze notitie. De Raod veur 't Limburgs, Veldeke Limburg, Levende Talen Limburgs, Cubiss en het Huis voor de Kunsten Limburg (hierna *het Huis*) willen daarom hun krachten bundelen tot een **Hoes veur 't Limburgs** (hierna *'t Hoes*).

't Hoes moet **dé plek** op het gebied van Limburgse taal worden. Een **kennisinstituut** met kennis en kunde over de Limburgse in huis. Een **spin in het web** met zicht op een breed netwerk binnen het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijk veld. 't Hoes heeft een **onderwijsfunctie** waarbij onder andere aandacht is voor de ontwikkeling van educatieve producten. En het heeft een overzicht van materialen over en in de Limburgse taal, **de documentatie-, informatie- en onderzoeksfunctie**.

Om te komen tot 't Hoes, om de gezamenlijk geformuleerde ambities aanvullend aan en met behoud van het vele aanwezige vrijwilligerswerk waar te maken, is extra slagkracht nodig, in de vorm van **extra middelen**. Dit om extra personeel in te zetten, zoals bijvoorbeeld een educatieve medewerker om de onderwijsfunctie handen en voeten te geven met benodigd werkbudget. Daarom vraagt het veld een jaarlijkse **bijdrage van € 150.000,-** van de Provincie Limburg.

---

¹ *Convenant Limburgse taal*; november 2019.

² *Plan van aanpak Limburgse taal 2020... Aon de geng!*; september 2020.

³ *Input Limburg voor de 7^e rapportage in het kader van het 'Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden*; februari 2021.

⁴ Provincie Limburg, *Beleidsbrief 'De kracht van erfgoed'*; januari 2022.

Inhoud

WAAROM EEN HOES?	4
HOE ZIET EEN HOES UIT?	5
PROGRAMMALIJNEN.....	5
<i>Netwerkfunctie</i>	5
<i>Advies- en promotiefunctie</i>	6
<i>Onderwijsfunctie</i>	6
<i>Documentatie-, informatie- en onderzoeksfunctie</i>	6
WAT IS NODIG OM TOT EEN HOES TE KOMEN?	7
PERSONEEL.....	7
<i>Adviseur (Limburgse) taal & letteren</i>	7
<i>Educatieve medewerker</i>	7
<i>Communicatiemedewerker</i>	7
FINANCIËN	8
WAT GEBEURT ER IN HET VELD?	8
<i>Raad veur 't Limburgs</i>	8
<i>Veldeke Limburg</i>	8
<i>Levende Talen Limburgs</i>	9
<i>Cubiss</i>	9
<i>Huis voor de Kunsten Limburg</i>	9
<i>Diversen</i>	9

Waarom een Hoes?

Met de gezamenlijk geformuleerde ambities van genoemde overheden en organisaties in het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijk veld is een **momentum** ontstaan. Een momentum dat ruimte biedt voor het inzetten van een duurzame professionalisering van het Limburgse taalveld in de vorm van 't Hoes.

't Hoes is een logische vervolgstap en concretisering van de gezamenlijke ambities voor de Limburgse taal en kan daarmee rekenen op **maatschappelijk draagvlak** onder o.a. kinderopvangorganisaties, basisscholen, bibliotheken, gemeentes en zorginstellingen. Alle partners behoren de krachten te bundelen waarbij parallelle ondersteuning van de overheden en het veld cruciaal is om te voldoen aan de verplichtingen waaraan zij zich hebben gecommitteerd middels de ondertekening van het Convenant Limburgse taal.

“We zouden in het werkveld een verbinding moeten maken met alle mensen die vinden dat de Limburgse taal een belangrijk onderwerp is.”

- Alexandra de la Roi, MIK-PIW Groep -

Naast het vertolken van de ambities van het veld sluit het concept van 't Hoes naadloos aan op het **beleid van de Provincie Limburg**. Het beleid van de Provincie Limburg heeft tot doel het taalveld te professionaliseren, moderniseren en verjongen⁵, een professionaliseringsslag in de vorm van 't Hoes past daarmee binnen de beleidslijnen van de Provincie.

De voordelen van dialectgebruik, en meertaligheid in de meest brede zin van het woord, worden **onderschreven door de wetenschap**. Het spreken van dialect heeft een positieve invloed op de verwerving van woordenschat⁶, begrijpend lezen, spelling⁷ en cognitieve taken.⁸ Dialectgebruik heeft daarnaast een positieve invloed op de **sociale cohesie** tussen de inwoners van Limburg in al haar diversiteit.⁹

De praktijk uit andere taalgemeenschappen in Nederland laat al jaren zien dat een **volwassen taalbeleid** voeren een professionele organisatie vereist die zowel beleidsmatig als uitvoerend opereert. Of het nu het Huus van de Taol, 't Hoes van 't Twents of het Centrum Groninger Taal en Cultuur heet, iedere provincie met een substantieel beleid rond de regionale taal heeft een of meer instituten waar op professionele wijze dat taalbeleid wordt ondersteund en uitgevoerd. Een formule die bijzonder succesvol blijkt.¹⁰ Als ook de Provincie Limburg **haar regionale taal toekomstbestendig wil borgen**, zal naar de gezamenlijke mening van de Limburgse taalorganisaties realisatie van een professionele organisatie noodzakelijk zijn.

Ook sluit het concept aan bij de **aanbeveling van de Raad van Europa** naar aanleiding van de zesde evaluatie van de toepassing van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van

---

⁵ Provincie Limburg, *Beleidsbrief 'Erfgoed leeft!'*; december 2019.

⁶ Francot, van den Heuij, Blom, Heeringa & Cornips, *Inter-individual variation among young children growing up in a bidialectal community: the acquisition of dialect and standard Dutch vocabulary*. In *Language variation European Perspectives VIII*, 2014.

⁷ Cornips, Klatter-Folmer, Schils & Roumans, 2021.

⁸ Elma Blom, *Wat iedereen moet weten over de taalontwikkeling van kinderen in een diverse samenleving*. Oratie Universiteit Utrecht 2019.

⁹ Lotte Thissen, *Talking in and out of place: Ethnographic reflections on language, place and (un)belonging in Limburg, the Netherlands*. Universiteit Maastricht 2018.

¹⁰ Taalhuizen in andere taalgemeenschappen in Nederland hebben als voorbeeld gediend om te komen tot het concept van 't Hoes.

minderheden.¹¹ In dit rapport beveelt de Raad van Europa het onderwijzen van het Limburgs voorafgaand aan school en in het onderwijs aan. Ook dient er aandacht te zijn voor studie van het Limburgs op universitair niveau en het leren van het Limburgs als (tweede) taal. Tot slot dient het gebruik van het Limburgs in het openbare leven en in de media versterkt te worden.

't Hoes biedt de mogelijkheid om de **krachten te bundelen** en het taalveld meer in zijn kracht te zetten. Het verhogen van de bestaande financiering aan de taalorganisaties als alternatief voor 't Hoes werkt verzuiling in de hand en intensiveert de samenwerking niet. 't Hoes daarentegen vormt een paraplu waaronder de gezamenlijke visie behouden wordt en de organisaties optimaal gestimuleerd worden tot samenwerking.

“Momenteel zijn de weinige Lt2 docenten, zoals in Heerlen en Venlo, een-pitters. Het ontbreekt aan een professionele infrastructuur om deze initiatieven structureel provincie breed in te bedden.”

- Esther van Loo, Levende talen Limburgs -

De al aanwezige vrijwilligersorganisaties binnen het taalveld zitten aan de top van hun kunnen. De reikwijdte van de initiatieven van deze organisaties beperken zich tot zeer lokale schaal en zijn afhankelijk van de tijd en inzet van enkele vrijwilligers wat maakt dat duurzaamheid van deze initiatieven moeilijk te borgen is. Om de gezamenlijke ambities van het veld én de Provincie Limburg **breed en duurzaam** te realiseren zijn om deze reden meer slag- en menskracht, middelen en een versteviging van de onderlinge samenwerking nodig.

Het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijke veld is breder dan de organisaties die tot op dit moment in beeld zijn. De Prijsvraag Limburgse taal heeft aangetoond dat er in het veld een grote interesse is voor actieve deelname, naast de al bestaande structuren. Ook blijkt dat de gemiddelde leeftijd lager en de variatie in achtergrond breder is dan die binnen de gekende organisaties. 't Hoes is bedoeld om ruimte te bieden aan nieuwe initiatieven en structuren om zo de gezamenlijke ambities beter te kunnen realiseren. 't Hoes zet daarmee in op de **verjonging en verbreding** van het Limburgse taalveld.

Verderop in deze notitie, in de programmalijnen, wordt beschreven welke ambities niet afzonderlijk door het veld opgepakt kunnen worden, maar wel uitgevoerd kunnen worden via 't Hoes. De meerwaarde van 't Hoes is dan ook dat de uitgesproken ambities daadwerkelijk waargemaakt kunnen worden.

Hoe ziet een Hoes uit?

Programmalijnen

Netwerkfunctie

In 't Hoes vinden alle organisaties binnen het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijk veld een plek. Denk daarbij aan Raad voor 't Limburgs, Veldeke Limburg, Levende Talen Limburgs, Vereniging Limburgse Bibliotheken, Cubiss en het Taal- en Letterenplatform Limburg (TaLeP), vrijwilligersorganisaties, universiteiten, scholen, lerarenopleidingen, kinderopvangorganisaties, gezondheidsinstellingen, bibliotheken, culturele organisaties en verenigingen, gemeentes, enz. Dit maakt van 't Hoes een plek waar de **verschillende invalshoeken** in het Limburgse taalveld samen komen, verbindingen en combinaties gelegd worden en cross-overs gemaakt worden. Als

---

¹¹ Rapportage door de expertcommissie voorgelegd aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa in overeenstemming met artikel 16 van het Handvest; november 2019.

professionele organisatie kan 't Hoes de professionele en vrijwillige krachten in het veld bundelen, verbinden en ondersteunen en doorverwijzen naar initiatieven binnen en buiten het Limburgs taalgebied. Alleen door **spin in het web** te zijn met zicht op een breed netwerk kan ingespeeld worden op de behoeftes van alle genoemde organisaties met betrekking tot de Limburgse taal.

Advies- en promotiefunctie

't Hoes is **hét kennisinstituut** voor de Limburgse taal. Het heeft een **loketfunctie**, waarbij iedereen in Limburg met vragen over het Limburgs (zowel fysiek als digitaal) terecht kan. 't Hoes biedt dus een helpdeskfunctie voor informatie over de Limburgse taal voor het veld. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een of meer adviesgesprekken, een telefonisch of schriftelijk advies, inhoudelijke begeleiding of het verstrekken van informatiemateriaal met wetenschappelijke onderbouwing gebaseerd op actueel taal-, didactisch-, sociolinguïstisch- en meertaligheidsonderzoek. Informatief materiaal over de voordelen van meertaligheid wordt ontwikkeld. Deze **informatievoorziening** is geschikt voor kinderopvangorganisaties, basisscholen, bibliotheken, verloskundige praktijken, kraamzorgorganisaties, consultatiebureaus, gemeentes en zorginstellingen. Dit materiaal wordt als een promotie- en voorlichtingscampagne uitgerold over de provincie. Daarmee werkt 't Hoes proactief aan **promoten en zichtbaar maken van de voordelen van meertaligheid** en dialectgebruik.

Onderwijsfunctie

“In het verleden is ‘Dien eige Taal’ gemaakt, een methode voor het basisonderwijs met lessen over plaatselijke dialecten. Ondanks groot enthousiasme is de methode doodgebloed door gebrek aan professionele ondersteuning”

- Roeland van Hout, Raod veur 't Limburgs -

't Hoes richt zich op ontwikkeling van **educatieve producten** rondom de regionale taal en de implementatie daarvan in voorschoolse omgevingen en het basis- en voortgezet onderwijs. 't Hoes heeft zicht op, beheert en promoot het gebruik van didactische materialen en het eventueel opstellen van **taalbeleid** voor kinderopvangorganisaties en het basis- en voortgezet onderwijs. 't Hoes gaat in gesprek met het veld en betrokken partijen om **behoeftes op te halen** ten aanzien van didactisch materiaal en jaagt het veld aan om nieuw materiaal te ontwikkelen (het vernieuwen en/of vertalen van

bestaand materiaal en/of het ontwikkelen van nieuw materiaal). Dit geldt ook voor cursussen Limburgs als tweede taal voor volwassenen. Aanvullend daarop wordt met lerarenopleidingen (Nieuwste Pabo en Fontys Lerarenopleiding) ingezet op het structureel inbedden en implementeren van meertaligheid in hun lesprogramma. 't Hoes is ook een plek waar studenten kunnen landen om kennis en kunde op te doen. Daarmee wordt expertise in de volgende generaties geborgd.

Documentatie-, informatie- en onderzoeksfunctie

't Hoes heeft een **archiverings- en documentatiefunctie**, oftewel een overzicht van materialen over en in de Limburgse taal, denk hierbij aan lesmateriaal of wetenschappelijk onderzoek. Het betreft een soort bibliotheek waarbij het voornaamste aspect een lijst is (welk materiaal waar te vinden is). Daarnaast hecht 't Hoes belang aan actueel en verantwoord **onderzoek** naar de Limburgse taal. Daarom werkt 't Hoes samen met Universiteit Maastricht en Radboud Universiteit Nijmegen voor de borging hiervan.

Wat is nodig om tot een *Hoes* te komen?

Personeel

Om een start te kunnen maken met het invulling geven aan de genoemde programmalijnen is een **basisformatie van 3 fte** nodig, zodat ingezet kan worden op de netwerk-, onderwijs-, advies-, promotie-, documentatie-, informatie- en onderzoeksfunctie.

Adviseur (Limburgse) taal & letteren

De adviseur, oftewel procesbegeleider, is de **spin in het web** en onderhoudt contacten met betrokken partijen, zoals vrijwilligersorganisaties, bibliotheken, gemeentes, enz. Deze medewerker is verantwoordelijk voor de algemene **loketfunctie** van 't *Hoes*. De adviseur gaat met partijen in gesprek, legt verbindingen, haalt input op uit het veld en vertaalt deze waar nodig op papier. Ook houdt de adviseur zich bezig met **informatievoorziening** (zie de **netwerk-, advies- en promotiefunctie**).

Vakinhoudelijk medewerker

De vakinhoudelijke medewerker is verantwoordelijk voor de **taalkundige loketfunctie** van 't *Hoes*. Alle taalkundige vragen uit het veld met betrekking tot de Limburgse taal komen bij deze persoon terecht, waarna hij/zij deze afhandelt. De medewerker is op de hoogte van materiaal en onderzoek over en in de Limburgse taal en heeft een ondersteunende rol bij het doen van **onderzoek** door externe partijen (zie de **advies-, promotie-, documentatie-, informatie- en onderzoeksfunctie**).

Educatieve medewerker

De educatieve medewerker heeft diverse taken. Deze persoon haalt behoeftes op uit het veld (bij kinderopvangorganisaties, onderwijskoepels, basisscholen, voortgezet onderwijs en lerarenopleidingen) ten aanzien van (digitaal) **lees-, zing- en lesmateriaal** (ook met betrekking tot cursussen Limburgs als tweede taal voor volwassenen en het opstellen van **taalbeleid**). Op basis van deze **behoeftepeiling** draagt de medewerker bij aan de ontwikkeling van educatief materiaal (door het aanjagen, verbinden en ondersteunen van organisaties in het veld). De medewerker is betrokken bij het draaien van pilots met scholen (implementatie). Daarna kunnen scholen zelfstandig aan de slag met het materiaal. Ook gaat deze persoon de boer op om ontwikkeld lesmateriaal aan de man te brengen bij scholen. Door het **netwerk** onder scholen en onderwijskoepels kan de medewerker diverse scholen aan elkaar verbinden, zodat van elkaars expertise gebruik gemaakt kan worden. Ook heeft hij/zij kennis van educatief materiaal van andere taalhuizen uit andere taalgemeenschappen (zie de **onderwijsfunctie**).

Communicatiemedewerker

De communicatiemedewerker (wordt gedeeld met *het Huis*) is verantwoordelijk voor het opstellen en het uitvoeren van een communicatieplan. Denk hierbij aan het bijhouden van website(s), social media, het opstellen van persberichten en nieuwsbrieven. Het gaat om algemene communicatie over 't *Hoes* en over communicatie met betrekking tot projecten en activiteiten (zie **communicatie**).

Financiën

Onderdeel van onderstaande begroting zijn de bijdragen van de Raod veur 't Limburgs, Cubiss en het Huis. Dit zijn bestaande provinciale bijdragen. Het combineren van geldstromen zorgt voor een versteviging van de positie van het taalveld.

Jaarlijkse begroting	Geschatte kosten
Personeel Huis voor de Kunsten Limburg *adviseurs (Limburgse) taal & letteren *streektaalfunctionaris/vakinhoudelijk medewerker	€ 140.000,-
Nieuw personeel *educatieve medewerker	€ 60.000,-
*communicatiemedewerker	€ 20.000,-
Werkbudget	€ 100.000,-
Communicatie	€ 10.000,-
Kantoor- en bestuurskosten	€ 8.000,-
Onvoorzien	€ 10.000,-
TOTAAL	€ 348.000,-
Jaarlijkse begroting	Geschatte inkomsten
Huis voor de Kunsten Limburg	€ 140.000,-
Raad veur 't Limburgs	€ 28.000,-
Cubiss	€ 30.000,-
Bijdrage Provincie Limburg	€ 150.000,-
TOTAAL	€ 348.000,-

Wat gebeurt er in het veld?

Dit hoofdstuk laat zien wat er allemaal in het veld op vrijwilligersbasis gebeurt op het gebied van de Limburgse taal, deels met steun van de Provincie Limburg, een groot deel zonder. Meer gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage 1. Kortom, vele vrijwilligers zetten zich in voor de Limburgse taal.

Raad veur 't Limburgs

De Raod veur 't Limburgs, een adviescommissie van Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg met betrekking tot het Limburgs, is een denktank die (on)gevraagd advies geeft op basis van maatschappelijke en wetenschappelijke expertise. De Raod heeft zicht op het veld, en op trends en ontwikkelingen aangaande de Limburgse taal. Ook is de Raod initiator van projecten op het terrein van het Limburgs, zoals *Piepekoek*. Een animatieserie, spelletjes, filmpjes en andere gadgets om kinderen van de jongste leeftijd kennis te laten maken met het Limburgs.

Veldeke Limburg

Veldeke Limburg is er (al sinds 1926) voor het behoud en de bevordering van de Limburgse taal en volkscultuur. Het is een uitvoerende organisatie bestaande uit vrijwilligers. Veldeke Limburg ondersteunt en faciliteert de 10 lokale dialectkringen, ontwikkelt dialectproducten en -diensten, zet in op communicatie om het imago van de Limburgse taal te verbeteren en focust op de positie van de Limburgse taal in het onderwijs door het veld (o.a. lokale dialectkringen en scholen) te stimuleren, faciliteren en ondersteunen. Concreet betekent dit onder andere het uitbrengen van een jaarboek, het organiseren van de Declamatiewedstrijd en het hebben van een stimuleringsfonds voor projecten van de lokale kringen.

De lokale kringen vormen de basis van de organisatie van Veldeke Limburg. Elk van die kringen heeft een eigen programma van activiteiten, een eigen website en andere communicatiemiddelen om de Veldeke-leden daarvan op de hoogte te houden.

Levende Talen Limburgs

Binnen de Vereniging van Leraren in Levende Talen werd in 2019 een sectie Limburgs opgericht. De sectie Limburgs stelt zich met name ten doel professioneel educatief materiaal te ontwikkelen, waardoor geïnteresseerden en belanghebbenden Limburgs kunnen leren. Denk hierbij aan nieuwkomers in Limburg, maar ook aan mensen die in Limburg zijn opgegroeid maar het Limburgs nooit actief hebben geleerd. Ook ondersteunt Levende Talen Limburgs het gebruik van meerdere talen (waaronder het Limburgs) in de kinderopvang, de zorg, op school, de werkvloer, in het toerisme, thuis en online. De organisatie ontwikkelt en organiseert onder andere cursussen Limburgs als tweede taal, studiedagen en workshops.

Cubiss

Cubiss ondersteunt organisaties die zich bezighouden met vraagstukken rondom lezen, leren en informeren, zoals het onderwijs, organisaties in het sociaal domein en bibliotheken. Cubiss zorgt voor onderzoek, scholing, organisatie van evenementen, ontwikkeling van producten en publicaties. Cubiss beheert het online platform Watbleef?!, van waaruit ook activiteiten zoals talkshows, podcasts en quizzes worden georganiseerd. Watbleef?! is een initiatief van het Taal- en Letterenplatform (TaLeP) waarin bovenstaande organisaties ook vertegenwoordigd zijn.

Huis voor de Kunsten Limburg

De taal- en letteren adviseurs van het Huis maken zich 'hart' om de Limburgse taal te versterken, verdiepen en verbinden in de kinderopvang, het onderwijs, de zorg, het sociale domein, de openbare ruimte en media, kunst- en erfgoed-disciplines. Ze doen dit samen met tal van taal- en cultuurpartners. Iedereen die zich inzet voor de Limburgse taal kan bij het Huis terecht als kennisbank, advies- en ondersteuningsorganisatie. De adviseurs informeren, adviseren, begeleiden, weten wat er in het veld speelt en leggen verbindingen.

Diversen

Het Limburgs wordt breed gedragen door de Limburgse maatschappij. Er worden dan ook veel projecten en initiatieven georganiseerd rond de Limburgse taal door (professionele) organisaties in het veld. Veel van deze activiteiten worden uitgevoerd door betrokken en enthousiaste vrijwilligers, Limburgers die hart hebben voor het Limburgs. Ze doen dit vaak met eigen financiële middelen of beperkte externe middelen. Een kleine greep uit lokale en regionale initiatieven.

- De studenten aan de beide pabo's in de provincie (de Nieuwste Pabo en Pabo Fontys) worden al vanaf het eerste leerjaar onderwezen in de voordelen van meertaligheid. Meertaligheid is daarmee een integraal onderdeel van het aanbod bij het vak Nederlands. Hierbij wordt niet alleen ingezoomd op de voordelen van het Limburgs als eerste of tweede taal, maar wordt dit breder getrokken naar meertaligheid in welke vorm dan ook. Meertaligheid is ook een integraal onderdeel van de POST-HBO-routes.
- De kinderopvangorganisatie MIK & PIW Groep heeft samen met het Huis binnen de eigen organisatie een eerste brainstormsessie gehouden om behoeftes ten aanzien van (digitaal) lees-, zing- en lesmateriaal op te halen. Daarna is de organisatie zelf aan de slag gegaan om tot beleid te komen over dit onderwerp.
- Op initiatief van Veldeke Limburg en Levende Talen Limburgs en samen met het Huis voor de Kunsten Limburg is een samenwerking met Dagblad De Limburger vormgegeven, waarbij in 2021 en 2022 maandelijks de rubriek *Limburgs accent* verschijnt met aandacht voor diverse aspecten van de Limburgse taal.

- De gemeente Beesel is a.d.h.v. ‘Taaltafels’ in gesprek met diverse partijen uit de verschillende domeinen van haar gemeenschap om te komen tot passend taalbeleid voor de gemeente.
- Met Vastelaovend is er altijd veel aandacht voor de Limburgse taal. Het dialect is te horen in talloze liedjes en prijkt op carnavalswagens.
- Stichting LIMx maakte een podcast over de Limburgse taal, *De Limburgse Taal &...* om het Limburgs vanuit diverse invalshoeken te benaderen.
- Diverse boekjes over en in het Limburgs zijn uitgebracht, zoals *Verh  lkes in  s Limburgs plat, de honderd leukste Limburgse woorden en gezegdes* en het *Platbook*.
- Dankzij de Prijsvraag Limburgse taal (georganiseerd naar aanleiding van de ondertekening van het Convenant Limburgse Taal) werd educatief materiaal ontwikkeld voor kinderopvangorganisaties en het basisonderwijs, in de vorm van een Limburgs Kwartet, De Limbox, Limburgse Energizers en liedjes voor kinderopvang.¹²

---

¹² Winnaars Prijsvraag Limburgse taal: <https://hklimburg.nl/prijsvraag-limburgse-taal>

't Hoes veur 't Limburgs

Onderlegger van de notitie aan de Provincie Limburg

Deze onderlegger volgt naar aanleiding van het rondetafelgesprek dat plaatsvond op vrijdag 15 april in de Veldekezaal op 't Gouvernement. In dit gesprek informeerden de Limburgse taalorganisaties *Levende Talen Limburgs*, *Raad veur 't Limburgs*, *Veldeke Limburg* en *Cubiss* de Statenleden van de fracties *D66*, *Fractie Palmen*, *PVV*, *Lokaal-Limburg*, *VVD*, *GroenLinks*, *50Plus*, *CDA* en *SP* over hun visie op de toekomst van de Limburgse taal en de meerwaarde van een *Hoes veur 't Limburgs*. De gezamenlijke ambitie van de bovengenoemde taalorganisaties om te komen tot een *Hoes veur 't Limburgs* is verwoord en uitgewerkt in de gelijknamige notitie. Deze onderlegger biedt aanvullende informatie over de huidige stand van de Limburgse taal en concretiseert aan de hand van casussen de meerwaarde van een *Hoes veur 't Limburgs*.

Op 9 november 2019 ondertekenden diverse organisaties in het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijke veld, de Provincie Limburg en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het Convenant Limburgse taal¹. Zij maakten daarmee hun gezamenlijke ambitie voor de toekomst van de Limburgse taal kenbaar. Op dit moment spreken 750.000 Limburgers (67%) een van de Limburgse taalvariëteiten die het vitale hart van de Limburgse taal vormen en speelt de taal in de vorm van luistertaal een rol in het dagelijks leven van iedere Limburger². Net als alle minderheidstalen in onze diverse samenleving, staat het gebruik van de Limburgse taal onder druk. Het gebruik van het Limburgs beperkt zich in toenemende mate tot informele contexten en wordt nog slechts door zo'n 29,1% van de jonge ouders doorgegeven aan de volgende generatie³.

Het Limburgse taalveld, primair bestaande uit een netwerk van vrijwilligers, bedient een steeds bredere groep partners uit het maatschappelijk middenveld. Deze partners zetten de Limburgse taal, als onderdeel van een meertalige aanpak, in voor de bevordering van de taalontwikkeling, positieve gezondheid en maatschappelijke verbondenheid. Recentelijk hebben de onderwijskoepels Kindante en Movare, welzijnsorganisatie MIK-PIW Groep, bibliotheek Bibliorura en de Gemeente Beesel in verschillende projecten een beroep gedaan op de kennis en kunde van het taalveld. Het netwerk van vrijwilligers loopt echter tegen de limieten van hun mogelijkheden aan en geeft dat het noodzakelijk is een professionaliseringsslag te maken om het maatschappelijk middenveld op het gebied van de Limburgse taal te ondersteunen.

In 't *Hoes veur 't Limburgs* ziet het taalveld een ambitieuze maar realistische eerste stap die het mogelijk maakt om de krachten in het taalveld te bundelen, een brede en duurzame implementatie van hun projecten te realiseren en de verjonging en verbreding in het taalveld verder te stimuleren. 't *Hoes veur 't Limburgs* is in deze dus niet per definitie een fysiek huis maar de professionalisering in de ondersteuning en uitvoering van de gezamenlijke ambitie voor het behouden en stimuleren van de Limburgse taal.

Aan de hand van de volgende casussen concretiseert het taalveld de bijdrage die 't *Hoes veur 't Limburgs* kan leveren in het behouden en stimuleren van de Limburgse taal.

---

¹ *Convenant Limburgse taal*; november 2019.

² *Veldeke Limburg, De Stand van het Limburgs*; januari 2021.

³ *Nederlandse Taalunie, De Staat van het Nederlands*; september 2019.

Onderwijs

Casus 1

Op de basisscholen zijn veel leerkrachten op zoek naar ondersteuning in meertaligheidsdidactiek. De vraag komt binnen hoe men binnen het basisonderwijs duurzame aandacht kan besteden aan het thuistaalkapitaal (waaronder de Limburgse taal) van de kinderen en hoe dit in hun voordeel ingezet kan worden bij het leren. Het gaat daarbij dus niet om het onderwijzen van een taal maar om het creëren van ruimte voor thuistalen binnen het onderwijs. Enkele leerkrachten worden momenteel opgeleid en begeleid door professionals uit het Friese taalgebied. In ons eigen taalgebied zouden de leerkrachten die zijn opgeleid en nu dus deskundig zijn moeten worden samengebracht en ingezet, zodat ze hun kennis en expertise als ambassadeurs kunnen verspreiden over de gehele provincie. Dit proces zou kunnen worden ondersteund en begeleid vanuit het Hoes.

Casus 2

Op grond van de Lokale Educatieve Agenda (LEA) kunnen gemeentes sinds 2006 invulling geven aan lokaal onderwijsbeleid. Afhankelijk van het thema kunnen gemeentes scholen ondersteunen bij het realiseren van hun ambities of zelf nieuwe activiteiten initiëren.

Er zijn binnen Limburg al minstens twee gemeentes die lokale scholen willen ondersteunen bij het ontwikkelen van meertaligheidsbeleid met een volwaardige positie voor het Limburgs, maar zij weten niet hoe die wens op een effectieve manier kan worden geoperationaliseerd in de LEA. Straks kunnen zij daarvoor contact opnemen met het Hoes veur 't Limburgs, waar de adviseur hen bruikbare voorbeelden kan laten zien uit bijvoorbeeld Friesland of het Nedersaksisch taalgebied. De adviseur houdt ook daarna de vinger aan de pols: is dit onderwerp inderdaad benoemd in de nieuwe LEA en hoe krijgt dit zijn weerslag op de scholen in de gemeente?

Het Hoes kan vervolgens ook andere gemeentes proactief benaderen met de vraag of zij interesse hebben in een vergelijkbaar traject, zodat over 5 jaar minstens 10 Limburgse gemeentes het Limburgs een plek hebben gegeven in de LEA.

Kinderopvang

Casus 1

Een pedagogisch medewerker van een kinderopvanglocatie in Sittard wil graag één keer per week een verhaal in het Limburgs voorlezen. In de media heeft zij gehoord dat er onlangs een bundel met verhaaltjes voor peuters is verschenen in Weert, maar omdat zij dat dialect zelf niet spreekt twijfelt ze of deze bundel bruikbaar is in haar situatie.

De pedagogisch medewerker kan via de BoekStart coaches van de lokale bibliotheek meteen gebruik maken van een aantal producten die met het Hoes zijn ontwikkeld. Via hen komt de pedagogisch medewerker in contact met de educatieve medewerker van het Hoes veur 't Limburgs, die advies kan bieden over alternatieve manieren om naast deze en andere producten het Limburgs een plek te geven in de educatieve activiteiten van de kinderopvang.

De pedagogisch medewerker probeert een aantal van de adviezen uit en deelt haar positieve ervaringen met collega's binnen de koepelorganisatie. Het bestuur pikt dit signaal op en het kan voor hen aanleiding zijn om de Limburgse taal als onderdeel van een meertalige aanpak duurzaam te borgen in de vorm van beleid. De educatieve medewerker van 't Hoes veur 't Limburgs kan hierin een faciliterende rol vervullen en proactief andere kinderopvangorganisaties benaderen om het gesprek aan te gaan over een duurzame borging van de Limburgse taal als onderdeel van een meertalige aanpak binnen de kinderopvang.

Casus 2

Hoe zit het met de allerjongsten? Om te zorgen voor meertalige, aantrekkelijke Limburgstalige input voor de allerjongsten heeft de Raad voor 't Limburgs de ontwikkeling van Piepekoek gesteund. Piepekoek is een professioneel ontwikkeld digitaal platform met hedendaags visueel en auditief materiaal. Het zicht- en hoorbare resultaat is online beschikbaar. Piepekoek wordt gebruikt en ontvangt vele positieve reacties. Om de continuïteit van een project als Piepekoek te garanderen is echter een tijdsbestendige professionele organisatie nodig. Een aanspreekpunt met mensen die weten hoe een dergelijk project doorgezet kan worden en bij de juiste organisaties binnen de kinderopvang maar ook bij organisaties als Cubiss, de bibliotheken, consultatiebureaus en het onderwijs terecht kan komen. Net als prentenboeken kan dit soort hedendaags materiaal bijdragen aan de taalontwikkeling van kinderen.

Zorg

Casus 1

Vanuit de verzorgingscentra voor ouderen komt bij Levende Talen de vraag binnen om taalactiviteiten rondom de dag van de moedertaal te organiseren. De activiteitenbegeleiders van de centra zelf hebben daar onvoldoende kennis voor in huis. De activiteitenbegeleiders zouden om te beginnen een bewustwordingstraining over het belang van taal kunnen volgen. Tevens zou er in de opleiding op de MBO's aandacht voor taalbeleid in ouderencentra kunnen komen. Hiervoor is sturing, facilitering en monitoring nodig vanuit een centrale plek in de provincie.

Bibliotheken

Casus 1

Een Limburgse bibliotheek wil samen met scholen meer aandacht geven aan meertaligheid en hierbij ruim baan bieden voor het Limburgs. De focus ligt op gezinnen met jonge kinderen. Samen met de educatie medewerker van het Hoes wordt er op basis van materialen van andere partners van het Hoes gezamenlijk een workshop en aanpak ontwikkeld voor bibliotheekmedewerkers. Bibliotheekmedewerkers in de hele provincie zijn hierdoor bekend geraakt met materialen en mogelijkheden om het Limburgs en meertaligheid in te zetten bij jonge gezinnen om taalrijke omgevingen te bevorderen en zo taalvaardigheid te verbeteren.

Het Hoes is een inhoudelijke partner in de Taaldag, het jaarlijkse expertevenement van Fontys en Cubiss waar zowel Universiteit Maastricht en ZUYD hogeschool in deelnemen. De bezoekers, met namen docenten, pabo- en taalstudenten en educatieve medewerkers worden geïnformeerd over actuele wetenschappelijke inzichten rondom het gebruik van het Limburgs binnen een meertalige context in het onderwijs en daarbuiten. Dit zorgt voor meer begrip over de kansen voor het Limburgs en doorbreekt hardnekkige mythen over het Limburgs en meertaligheid.

Verenigingen

Casus 1

Een vrijwilligersvereniging organiseert al jaren succesvol allerlei cursussen en workshops voor volwassenen. Zij geven aan vrijwilligers de kans om hun kennis, kunde en ervaring over te dragen aan anderen. De variatie in onderwerpen en activiteiten is behoorlijk groot. De vrijwilligers maken gebruik van diverse mogelijkheden om hun aanbod uit te voeren: cursussen, workshops, lezingen, wandelingen, clubs, reizen, excursies. Ook allerhande taalcursussen en leesclubs zitten in hun gereedschapskist. Zij missen echter activiteiten rondom de eigen Limburgse dialect(en) en leggen bij Levende Talen de vraag neer om deskundigen die hun vrijwilligers kunnen bijscholen zodat zij deze kennis weer verder kunnen brengen. Dit is een taak die medewerkers van het Hoes (eventueel in samenwerking met Veldeke en Levende Talen) zouden kunnen oppakken en uitbreiden over ons hele taalgebied

Nieuwkomers

Casus 1

Limburg kent veel nieuwkomers, mensen die het Limburgs moeilijk verstaan en niet spreken. Een bekend geluid van deze nieuwkomers is dat de Limburgse taal een uitsluitende werking kan hebben. In navolging van het advies van de Raad van Europa zetten de Raad voor 't Limburgs en Levende Talen Limburgs zich in voor de inclusiviteit en daarmee de leerbaarheid van de Limburgse taal. Met vrijwilligers is een lesmethode Limburgs ontwikkeld. Deze methode is beschikbaar voor meerdere delen van Limburg en legt de nadruk op het kunnen verstaan van het Limburgs. De vervolgstap is echter ingewikkeld. De lesmethode moet beschikbaar zijn en blijven, en verder ontwikkeld worden in gedrukte en digitale vorm. Om dit te bewerkstelligen is overleg gevoerd met het taleninstituut, Radboud in'to Languages, aan de Radboud Universiteit. Dit om in de hosting van het materiaal tegemoet te komen aan kwaliteitsstandaarden en om de beschikbaarheid en bruikbaarheid van de deze lesmethode te garanderen. Een constructie als deze vergt aan Limburgse kant de beschikbaarheid van een directe en betrouwbare partner. In zo'n tandem, een taleninstituut en het Hoes voor 't Limburgs, hopen we jaarlijks honderden mensen, liefst nog meer, bekend te maken met de Limburgse taal.